

УДК 316:32(477)

Коянс А. А.¹, Козирєва Є. О.²

¹ асист. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-618 ЗНТУ

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО МЕНТАЛІТЕТУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ПОЛІТИЧНУ СВІДОМІСТЬ УКРАЇНЦІВ

Актуальність теми зумовлена необхідністю реформування українського суспільства та піднесення національної свідомості громадян для побудови сильної та незалежної держави.

Розуміючи існування зв'язку між розвитком українського суспільства та безпосередньо розвитком держави, необхідно вивчити умови формування менталітету та політичної свідомості українців.

Ментальність – це своєрідна пам'ять народу про минуле, психологічна детермінанта поведінки мільйонів людей, вірних своєму історичному «коду» у будь-яких обставинах. Менталітет також визначають як продукт конкретно-історичного місцезнаходження людини в складноструктурованій суспільній реальності, його джерело при цьому варто шукати у соціокультурному бутті особистості.

Соціальний менталітет несе в собі відбиток логічно неосмислених історичних традицій, успадкованих від попередніх поколінь стилів та типів поведінки, особливостей мислення, рис національного характеру, світогляду, релігії тощо.

Глибинні пласти українського менталітету, безумовно, закладені землеробством. Саме зв'язок з землею визначив особливості світобачення наших предків, їхні культурні орієнтири та соціальну організацію. Цей зв'язок зумовив народження таких рис в українців як працьовитість, терплячість, консервативність, відсутність агресії, м'який гумор, відчуття господаря та певний індивідуалізм, схильність до створення маленьких груп на базі взаємної приязності, сердечності. Проте, ці позитивні риси дещо деформувалися під впливом зовнішніх факторів - нападів татар, турків та поляків. З ними в українців з'явилася сором'язливість, прагнення уникнути особистої відповідальності за стан громадських справ, нездатність до рішучих дій.

Соціопсихологічний аспект української нації і зараз виявляє її переважно селянську структуру. Українській ментальності також притаманне гостроемоційне переживання сьогоденності, життєлюбство, поетичне сприйняття природного і соціального оточення, пріоритет «серця» над «головою». Українець більше цінує широкий жест, ніж глибокий зміст, більше розмах і кількість, ніж внутрішню якість, більше образи, форми

прояву змісту, ніж самий зміст, одним словом – цінує більше «здаватися» ніж «бути». З цього випливають такі риси української душі як надмірна чутливість, швидкі запальність й охолодження, дратівливість на дріб'язки та байдужість до дійсно важливих речей.

Д. Чижевський виділив такі характерні риси менталітету українського народу: «По-перше, безумовною рисою психологічного складу українця є – емоціоналізм та ліризм; найяскравіше виявляються ці риси в естетизмі українського народного життя і обрядовості...; одним із боків емоціоналізму є і своєрідний український гумор, що є одним із найбільш глибоких виявів «артистизму» української вдачі. Поряд із цими рисами стоїть індивідуалізм та стремління до свободи в різних розуміннях цього слова... Поряд з цими двома основними рисами стоїть третя – неспокій і рухливість, більш психічні, ніж зовнішні неспокій і рухливість».

Особливість історії України полягає в тому, що незалежне її життя обмежувалося невеликими проміжками часу. Безперервні навали різних держав і народів спричиняли постійні втрати територій. Постійні загрози духовно-культурного придушення, знищення найсвідоміших, найактивніших представників українського народу, а також зради власного народу українською елітою, людьми, які виступали його керманичами, характеризують життя нації. Це спричинило прагнення українців до самозбереження, зневіри у владу. Тому українців вирізняють замкненість на малому гурті – родині, внутрішнє неприйняття влади при зовнішньому підпорядкуванню їй, комплекс меншовартості, другорядності, зайвості.

Політична свідомість сучасного українця знаходиться на етапі активної трансформації. Молоде покоління намагається внутрішній неспокій суспільства втілити у реальні дії, відходячи від консервативності українського народу. Непередбачуваність політичних процесів сприяють пізнанню власної країни українцями та втрати байдужості до громадських справ. Сьогодні все більше українців в умовах тотального розчарування і відчаю готові до рішучих дій і радикальних змін.